Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

xx.xx.20xx

Lakivaliokunta

lav@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto asiassa u 108/2022 vp (Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin 2011/36/EU muuttamisesta)

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa 9.2.2023 pidettävään kuulemistilaisuuteen koskien valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin 2011/36/EU muuttamisesta.

Yleistä

Euroopan komissio on 19.12.2022 tehnyt ehdotuksen (COM(2022) 732 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi, jolla muutettaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta.

Direktiivin muutokset koskisivat ihmiskaupparikoksen hyväksikäytön muotoja, ihmiskaupparikoksen tekemistä informaatio- tai kommunikaatioteknologiaa käyttäen, oikeushenkilöiden seuraamuksia, rikoshyödyn ja rikoksentekovälineiden jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista, ihmiskaupan uhrien tunnistus- ja ohjausjärjestelmää, ihmiskaupan uhrien tarjoamien palvelujen käytön säätämistä rangaistavaksi sekä tiedon keräämistä ja tilastoja ihmiskaupparikoksista.

Sisäministeriön poliisiosaston lausunto asiassa

Sisäministeriön poliisiosasto pitää valtioneuvoston kirjelmässä esitettyjä kannanottoja direktiivin 2011/36/EU muutosehdotuksista varsin perusteltuina.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sisäministeriö PL 26 00023 Valtioneuvosto	 Kirkkokatu 12 Helsinki	 0295 480 171 +358 295 480 171	 09 160 44635 +358 9 160 44635	 kirjaamo.sm@govsec.fi www.intermin.fi

Poliisiosasto pitää ihmiskaupparikollisuutta vakavana, jolla voi olla uhrille pitkävaikutteisia seurauksia. Poliisiosasto pitää tästä syystä tärkeänä ihmiskaupan torjunnan, uhrien tunnistamisen ja auttamisen tehokkuutta, joihin komission muutosehdotukset liittyvät.

Poliisiosasto yhtyy Euroopan komission näkemykseen siitä, että edellinen vuodelta 2011 oleva direktiivi vaatii sen voimaantulon jälkeisten ihmiskaupparikollisuuden toimintaympäristöön liittyvien muutosten takia uudistamista. Kuten puheena olevan ehdotuksen perusteluissa todetaan, on ihmiskaupan ja uhrien varhaisen tunnistamisen ja ohjaamisen käytännöissä jäsenvaltioissa kehitettävää. Poliisiosaston näkemyksen mukaan tämä koskee edelleen myös suomea, joskin eri viranomaisten ja myös poliisihenkilöstön osaamista ihmiskaupan ja sen uhrien tunnistamiseksi sekä avun piiriin ohjaamiseksi on kehitetty viimeisten vuosien aikana ja toimia on tehty rangaistusvastuun toteutumiseksi aiempaa paremmin. Poliisiosasto nostaa esille ihmiskaupan ilmituloon liittyvien ongelmien osalta, etteivät ne liity ainoastaan esitutkintaviranomaisten osaamisen kehittämistarpeisiin, vaan lisäksi uhrien tekijöitä kohtaan kokemaan pelkoon tai seksuaalipalveluita myyneiden osalta pelosta joutua käännytetyiksi, mikäli heitä ei tunnisteta uhreiksi. Ehdotetun uhrien ohjaamisesta vastaavan keskuspisteen perustamisen osalta poliisiosasto yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan suomessa toimii jo tällä hetkellä vastaanottolakiin perustuva ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, joka vastaa merkittäviltä osin direktiivin muutosehdotuksissa perustettavaksi ehdotettua uhrien ohjaamista hoitavaa keskuspistettä. Valtakunnallinen auttamismekanismi on siten suomessa jo olemassa.

Sisäministeriön poliisiosasto pitää perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena valtioneuvoston esittämiä näkemyksiä koskien oikeushenkilöille määrättäviä seuraamuksia. Valtioneuvoston kannan mukaisesti myös poliisiosasto pitää tärkeänä kansallisen liikkumavaran säilyttämistä ja nykyistä oikeushenkilöiden seuraamuksia koskevaa artiklaa ehdotusta parempana.

Sisäministeriön poliisiosasto pitää valtioneuvoston tapaan perusteltuna direktiivin takavarikoimista ja menetetyksi tuomitsemista koskevan artiklan korvaamista uudella rikoshyödyn ja rikoksentekovälineiden jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevalla artiklalla. Poliisiosasto toteaa, että ehdotetun kaltaista säätelyä olisi mahdollista hyödyntää ihmiskaupparikosten lisäksi myös muiden rikosten kohdalla.

Direktiiviin ehdotetaan lisättäväksi uusi tiedonkeruuta ja tilastoja koskeva artikla 19a. Poliisiosasto pitää tilastoinnin kehittämistä ihmiskaupan parissa työskentelevien viranomaisten järjestelmissä kannatettavana, samoin kuin esitystä siitä, että tiedot kerätään kootusti ja että tämä toimi on selkeästi jonkin tietyn tahon vastuulla. Pelkästään poliisitoiminnan osalta poliisiosasto toteaa kattavan, faktoihin perustuvan ja kerättävissä olevan tilastotiedon mahdollistavan poliisitoiminnan johtamisen tietojohtoisesti myös ihmiskaupan torjunnassa. Kerättävän tiedon tulisi tukea sekä strategista että operatiivista johtamista. Poliisiosasto yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, etteivät tietojen keräämistä ja tilastoja koskevat velvoitteet edellyttäisi lainsäädännön muutoksia.

Sisäministeriön poliisiosasto yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan ihmiskaupan uhrien palvelujen käytön kriminalisoinnin laajentaminen kattamaan kaikkea ihmiskaupparikoksissa tapahtuvaa hyväksikäyttöä lisäisi rikosprosessissa käsiteltävien asioiden lukumäärää ja siten myös poliisin työmäärää. Poliisiosasto toteaa, ettei työmäärän lisääntymisen vaikutuksia voida tässä vaiheessa arvioida. Poliisin tutkittavaksi tulevien ihmiskaupparikosten määrään vaikuttaa osaltaan myös ihmiskaupan tunnistaminen, minkä tehostamiseksi yhteiskunta tällä hetkellä työskentelee laaja-alaisesti. Poliisiosasto pitää kannatettavana ja perusteltuna valtioneuvoston kantaa siitä, että ihmiskaupan uhrien palvelujen käyttämisen kriminalisoiminen osalta rikoslainsäädännön käyttämisen tulisi olla viimesijainen keino. Poliisiosaston kannan mukaan rikoslainsäädäntöä ei tule käyttää ainoastaan symbolisessa mielessä osoittamaan yhteiskunnan paheksuvan tiettyä toimintaa.

Muilta osin poliisiosastolla ei ole lausuttavaa.

Poliisitarkastaja Arto Hietanen

Jakelu Eduskunta, Lakivaliokunta

Tiedoksi
Krista Mikkonen
Akseli Koskela
Jukka Vornanen
Katarine Lindstedt
Jaana Söderman
Tiina Landström
Anu Alvesalo
Kirsi Pimiä
Tomi Vuori
kvy.sm@govsec.fi
Poliisiosaston virkaposti